

ดินเสื่อม เมืองป่วย อาหารหาย: วิกฤตในคอนกรีต

ระบบนิเวศบริการ (Ecosystem Services)

ที่สำคัญอย่างหนึ่งของดิน คือ การรองรับการตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อดินถูกนำมาใช้เพื่อการพัฒนาเมือง ดินมักสูญเสียหน้าที่ทางธรรมชาติหลายประการ เช่น ความสามารถในการรองรับการเจริญเติบโตของพืช การซึมผ่านของน้ำ การกักเก็บคาร์บอน และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของความหลากหลายทางชีวภาพ

การขยายตัวของชุมชนเมือง (Urbanization)

ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ดินในบริเวณเมืองสูญเสียความอุดมสมบูรณ์จากหลากหลายสาเหตุ เช่น การใช้ที่ดินไม่เหมาะสม การปิดทับหน้าดิน (Soil Sealing) การถมดินการปูพื้นคอนกรีต การสร้างสิ่งปลูกสร้างหรือโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ แม้จะมีความจำเป็นต่อการพัฒนาชุมชนเมือง แต่หากขาดการวางแผนและควบคุมที่เหมาะสมกลับกลายเป็นภัยเงียบที่ทำลายหน้าดินโดยตรง

HEALTHY SOILS FOR HEALTHY CITIES

WORLD SOIL DAY 2025

เมื่อน้ำดินถูกปิดทับ วัฏจักรธรรมชาติของดินจะหยุดชะงัก ทั้งการแทรกซึมน้ำ การระบายอากาศและการสะสมอินทรีย์วัตถุ ทำให้ดินเสื่อมโทรมและไม่สามารถใช้เพาะปลูกพืชได้อีกต่อไป

แนวทางแก้ไขดินเสื่อมโทรมในเขตเมือง

- การเพิ่มธาตุอาหารและปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น การใส่ปุ๋ยหมักหรือมูลสัตว์ที่ผ่านการหมัก การใช้ปุ๋ยพืชสด การคลุมดินด้วยเศษหญ้า เป็นต้น
- การฟื้นฟูโครงสร้างดินด้วยการพรวนดินเพื่อฟื้นฟูดินที่ถูกบดอัดจากการก่อสร้าง กรณีดินแข็งหรือปิดทับ ควรเจาะหรือเปิดช่องระบายก่อนปลูกพืช
- การแก้ไขปัญหาดินปนเปื้อน เช่น โลหะหนัก อาจต้องใช้วิธีบำบัด เช่น การเปลี่ยนดิน การใช้พืชฟื้นฟูดิน เช่น หญ้าแฝก ทานตะวันดูดซับโลหะหนัก เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม การใช้ดินในเมืองในการทำการเกษตรมีหลายวิธีที่สามารถทำได้ ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และเป้าหมายการใช้ประโยชน์

ตัวอย่างการทำเกษตรในเมือง

เกษตรบนดาดฟ้าและสวนผักแนวตั้ง กำลังได้รับความนิยมในสังคมเมือง เป็นการปลูกพืชบนหลังคาอาคารหรือที่ว่างด้วยดินผสมอินทรีย์วัตถุ หรือวัสดุปลูก เพื่อบริโภคในครัวเรือน และเพิ่มพื้นที่สีเขียว

สวนผักริมรั้ว เป็นการปลูกผักสวนครัวบริเวณรอบรั้วบ้าน หรือใส่กระถางปลูก เพื่อใช้ประโยชน์จากพื้นที่ว่างและทำให้รั้วบ้านมีประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น ช่วยให้มีผักสดไว้รับประทานเอง ประหยัดค่าใช้จ่าย และยังช่วยตกแต่งบ้านให้สวยงาม

สวนครัวชุมชน เป็นการรวมกลุ่มคนในชุมชน ปลูกผักร่วมกันเพื่อสร้างสัมพันธ์ในชุมชน เพิ่มพื้นที่สีเขียว และช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านอาหาร

ที่มา: กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน

ชุดองค์ความรู้วิชาการวันดินโลก 2568 เรื่อง “ดินที่สมบูรณ์ สู่เมืองที่สมดุล เกื้อกูลชีวิต”

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์